

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Jokioisten kunta toteaa lausuntonaan, että tavoitteena on hyvä kehittää

hankintalakia siten, että lisätään yritysten toimintaedellytyksiä osallistua julkisten

hankintojen tarjouskilpailuihin, ja että organisaatioissa on hankintaosaamista kilpailutusten toteuttamiseen.

15.1.2025 lausunnonle tullut lakiesitys hankintalain ja erityisalojen hankintalain muuttamisesta kuitenkin uhkaa kuntapalvelujen tuottamista tukeutuessaan 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimukseen. Esimerkiksi jätehuollon, ateria- ja ICT-palvelujen, puhtaus- ja kunnossapitopalvelujen sekä muiden tukipalvelujen yhtiöt jouduttaisiin uuden lain myötä purkamaan ja rakentamaan uudelleen.

10 prosentin kategorisesta vähimmäisomistusvaatimuksesta tulee luopua tai vähintään säätää mahdollisuus poiketa siitä. Omistusosuusvaatimuksessa tulisi ottaa huomioon toimialakohtaiset, alueelliset sekä omistajakohtaiset erot ja muut painavan julkisen intressin huomioon ottavat erityispiirteet.

Mietinnössä esitetään kuntien sidosyhtiöiden käyttöä koskevia rajoituksia, joiden mukaan sidosyksikön omistajakunnilla tulisi olla vähintään 10 prosentin mekaaninen omistusosuus. Sidosyksikkö on hankintalain mukainen, Suomessa ja Euroopassa yleinen sekä toimivaksi ja tehokkaaksi havaittu tapa järjestää kuntien ja hyvinvointialueiden toimintoja.

Sidosyksikköhankinnalla tarkoitetaan tilannetta, jossa esimerkiksi kunta ostaa palveluja yhdessä muiden kuntien kanssa omistamaltaan yhtiöltä.

Vähimmäisomistusprosentti on perusteeton ja kohtelee eri kokoisia kuntia perusteetta eriarvoisesti. Erilaisilla kunnilla on erilaiset resurssit, tarpeet ja mahdollisuudet palveluiden tuottamiseen. Siksi myös sidosyksiköiden hyödyntämisessä palveluiden tuottamisessa on suurta vaihtelua. Sidosyksiköiden kautta tuotetut tai hankitut palvelut ovat varsinkin pienemmille kunnille taloudellinen ja kestävä tapa järjestää palvelut yhdessä muiden kuntien kanssa. Esitetyn 10 prosentin vähimmäisomistusosuuden seuraukset kohdistuisivat erityisesti pieniin ja keskisuuriin kuntiin.

Sidosyksiköiden käytön rajaaminen on merkittävä myös varautumisen ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Markkinaehtoisten palveluiden saatavuus vaihtelee alueittain ja loppukädessä kunnalla on lakisääteinen velvoite järjestää palvelut myös tilanteissa, joissa markkinaehtoista palvelua ei ole saatavilla. Kuntien omistamat, sidosyksikkönä toimivat yhtiöt ovat keskeisiä varautumisen näkökulmasta, koska palveluita tulee tuottaa myös tilanteissa, joissa se ei olisi yksityisen sektorin näkökulmasta kannattavaa.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Kts. yleisperustelut

- Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?

-

- Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Kts. yleisperustelut

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?

-

- Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)

-

- Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

-

- Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistususuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Kts. yleisperustelut

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Matilainen Jukka
Jokioisten kunta